

2023-12-20
KN2023/02735
KN2023/01977

Klimat- och näringslivsdepartementet

Adressater
Enligt bilaga

Program för forskning, utveckling och demonstration av metoder för hantering och slutförvaring av kärnavfall

Regeringens beslut

Regeringen finner att reaktorinnehavarna (Barsebäck Kraft Aktiebolag, Forsmarks Kraftgrupp Aktiebolag, OKG Aktiebolag och Ringhals AB) genom Svensk Kärnbränslehantering Aktiebolags (SKB:s) program för forskning, utveckling och demonstration av metoder för hantering och slutförvaring av kärnavfall, Fud-program 2022, uppfyller kraven i 12 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen).

Regeringen ställer följande villkor för den fortsatta forsknings- och utvecklingsverksamheten.

Inför framtagande av kommande program för forskning, utveckling och demonstration av metoder för hantering och slutförvaring av kärnavfall, Fud-program 2025, ska SKB inhämta synpunkter från Strålsäkerhetsmyndigheten på hur den fortsatta forskningen och teknikutvecklingen för de av regeringen redan tillståndsgivna verksamheterna ska redovisas.

Redovisningen av Fud-programmet ska även fortsättningsvis omfatta en redovisning av planerade åtgärder för informationsbevarande.

Reaktorinnehavarna och SKB ska noga överväga de övriga delarna av yttrandena som Strålsäkerhetsmyndigheten och Kärnavfallsrådet lämnat vid granskningen av Fud-program 2022.

Ärendet

SKB överlämnade i september 2022 ett program för forskning, utveckling och demonstration av metoder för hantering och slutförvaring av kärnavfall, Fud-program 2022, till Strålsäkerhetsmyndigheten. Programmet är upprättat på de svenska reaktorinnehavarnas vägnar i enlighet med 12 § kärntekniklagen.

Fud-program 2022 har remissbehandlats av Strålsäkerhetsmyndigheten och i enlighet med 25 § förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet lämnade myndigheten den 22 mars 2022 över handlingarna i ärendet till regeringen tillsammans med ett eget yttrande.

Strålsäkerhetsmyndigheten har funnit att den redovisade forsknings- och utvecklingsverksamheten är tillräckligt allsidig och att de planerade åtgärderna för säker hantering av kärnavfall och använt kärnbränsle samt säker avveckling och rivning av kärntekniska anläggningar är tillräckligt ändamålsenlig för att uppfylla 10 § 3 och 4 samt 11 § kärntekniklagen. Myndigheten bedömer att reaktorinnehavarna genom Fud-program 2022 därmed uppfyller kraven i 12 § kärntekniklagen.

Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att redovisningen i Fud-program 2022 visar på en framdrift i arbetet med att utveckla och implementera lösningar för avveckling av kärnkraftreaktorerna och SKB:s kärntekniska anläggningar och slutligt omhändertagande av allt använt kärnbränsle och kärnavfall.

Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer även att redovisningen i Fud-program 2022 ger en tydlig överblick och förståelse för SKB:s och reaktorinnehavarnas övergripande planer och medger den öppenhet och insyn i bolagets planer och program som lagstiftningen syftar till.

Strålsäkerhetsmyndigheten anser att bevarande av kunskap om slutförvaren är viktigt för att bidra till att minska risken för framtida intrång och gör bedömningen att SKB:s planerade insatser som redovisas för i Fud-program 2022 utgör en ändamålsenlig ansats i det avseendet.

Kärnavfallsrådet (M 1992:A) har i enlighet med regeringens direktiv (dir. 2018:18) bedömt SKB:s Fud-program 2022 och lämnat sitt yttrande över Fud-program 2022 den 29 december 2022.

Kärnavfallsrådet påpekar i sitt yttrande att på grund av att rådet avvecklats efter den 31 december 2022 har rådet denna gång haft tre månader på sig att utföra granskning i stället för, som tidigare, nio månader. Kärnavfallsrådet anger att med detta som bakgrund är yttrandet fokuserat på slutförvar för använt kärnbränsle. Kärnavfallsrådet anser att vissa förbättringar skett i Fud-program 2022 jämfört med tidigare, men att programmet innehåller en del brister såsom ofullständig beskrivning av kopplingen mellan forsknings- och utvecklingsfrågorna till de delar som beskriver verksamheter och handlingsplanen mer övergripande.

Kärnavfallsrådet framför att yttrandet utgår från att slutförvarsprocessens fokus flyttas från att i huvudsak vara ett teknik- och forskningsprojekt till att alltmer bli ett industriellt projekt och lyfter vikten av fortsatt öppenhet och insyn. Vidare anser Kärnavfallsrådet att SKB även i fortsättningen bör beskriva hur den långsiktiga kompetensförsörjningen ska säkras, i ett tidsperspektiv om 50–100 år.

SKB har getts tillfälle att bemöta både Strålsäkerhetsmyndighetens och Kärnavfallsrådets yttrande och framfört följande.

SKB noterar att Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att bolaget vid utarbetandet av Fud-program 2022 har hörsammat villkoren i regeringens beslut över Fud-program 2019, liksom att bolaget i all väsentlighet har beaktat de synpunkter som myndigheten och Kärnavfallsrådet fört fram i yttranden över Fud-program 2019.

SKB noterar också att Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att bolagets redovisning i Fud-program 2022 ger en tydlig överblick och förståelse för bolagets och reaktorinnehavarnas övergripande planer och medger den öppenhet och insyn som lagstiftningen syftar till.

SKB är medvetet om att forskning och teknikutveckling som erfordras för att realisera anläggningarna inom KBS-3-systemet fortsättningsvis kommer att följas, utvärderas och tas ställning till inom ramen för föreskriven myndighetstillsyn. Bolaget vill också undvika risk för en ökad administration genom dubbelredovisning och risk för motstridiga beslut i respektive sammanhang. Det är i linje med bolagets uppfattning att fokus för kommande Fud-redovisningar flyttas och att omfattningen av Fud-programmet därmed minskar när planerade anläggningar övergår till tillståndsgivna anläggningar under tillsyn av Strålsäkerhetsmyndigheten. Bolaget är därför

positivt till att regeringen fattar beslut om villkor om samråd med myndigheten inför Fud-program 2025. Samrådet bör avse hur redovisning av fortsatt forskning och teknikutveckling ska göras samt hur Fud-programmet ska utformas för de verksamheter som ännu inte ansökts om tillstånd för, samtidigt som redovisningen ska innehålla en översikt av alla aktiviteter och verksamheter nödvändiga för att ge en tillräcklig förståelse för helheten.

Skälen för regeringens beslut

Programmet för en allsidig forsknings- och utvecklingsverksamhet

Enligt 10 § 3 kärntekniklagen är tillståndshavarna skyldiga att säkerställa att det använda kärnbränslet och det radioaktiva avfallet från kärnteknisk verksamhet omhändertas på ett säkert sätt. Vidare är de enligt 10 § 4 kärntekniklagen skyldiga att på ett säkert sätt avveckla och riva anläggningar som verksamheten inte längre ska bedrivas i, till dess att all verksamhet vid anläggningarna har upphört och allt kärnämne och allt kärnavfall placerats i ett slutförvar som slutligt förslutits. Enligt 11 och 12 §§ kärntekniklagen ska den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor upprätta och driva ett program för en allsidig forsknings- och utvecklingsverksamhet för att fullgöra den skyldigheten (benämns i korthet som Fud-program).

Programmet ska vart tredje år sändas till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för att granskas och utvärderas. I samband med granskningen och utvärderingen får sådana villkor ställas som behövs för den fortsatta forsknings- och utvecklingsverksamheten.

Helhetsbedömning av Fud-program 2022

Regeringen anser att Fud-program 2022 uppfyller villkoret i regeringens beslut från den 10 december 2020 (dnr M2020/00539, M2020/01086) att redovisningen i Fud-program 2022 översiktligt ska redovisa planerade verksamheter motsvarande den genomförandeplan för verksamheter som SKB ansvarar för. Redovisningen omfattar en principiell beskrivning av hanteringen av olika avfallsströmmar tillsammans med erforderlig och tillgänglig kapacitet för systemets olika delar.

Strålsäkerhetsmyndigheten anger i sitt yttrande, och mer i detalj i sin granskningsrapport, att SKB vid framtagandet av Fud-program 2022 i all väsentlighet har beaktat de synpunkter som myndigheten och Kärnavfallsrådet förde fram vid granskning och yttrande över Fud-program 2019.

Regeringen bedömer att Fud-program 2022 är tillräckligt omfattande för att uppfylla de krav som ställs i 12 § kärntekniklagen. Därmed har SKB och reaktorinnehavarna uppfyllt de allmänna skyldigheter och villkor för fortsatt forskning och utveckling som ställs i 10 § 3 och 4 samt 11 § kärntekniklagen.

Regeringen finner också, i likhet med Strålsäkerhetsmyndigheten, att redovisningen i Fud-program 2022 ger förståelse för SKB:s och reaktorinnehavarnas övergripande planer och medger den öppenhet och insyn i SKB:s planer och program som lagstiftningen syftar till. Liksom Kärnavfallsrådet anser regeringen att en fortsatt öppenhet och insyn är av stor betydelse.

Regeringen finner vidare att redovisningen avseende åtgärder för informationsbevarande, vilket var ett villkor i regeringsbeslut om Fud-program 2019, är redovisat i Fud-program 2022. Dock är åtgärderna av sådan art att aktiviteter inom denna del behöver fortgå för att bevara kunskap om slutförvaren på bästa sätt.

Kommande Fud-program

Strålsäkerhetsmyndigheten har föreslagit att regeringen ska fatta beslut om villkor om att samråd ska ske inför Fud-program 2025 mellan SKB och Strålsäkerhetsmyndigheten. Bolaget ser positivt på att regeringen fattar ett villkor i linje med förslaget. Regeringen förstår att såväl myndigheten som SKB vill att arbetet ska ske så effektivt som möjligt och att otydligheter ska undvikas. SKB ska därför inhämta synpunkter från myndigheten inför framtagande av kommande program, Fud-program 2025, på hur fortsatt forskning och teknikutveckling ska redovisas.

Redovisningen av Fud-programmet ska även fortsättningsvis omfatta en redovisning av planerade åtgärder för informationsbevarande och de insatser som genomförs som en fortsättning utifrån de ansatser som redovisats i Fud-program 2022.

Reaktorinnehavarna och SKB ska noga överväga de övriga delarna av yttrandena som Strålsäkerhetsmyndigheten och Kärnavfallsrådet lämnat vid granskningen av Fud-program 2022.

På regeringens vägnar

Romina Pourmokhtari

Charlotta Fred

Kopia till

Finansdepartementet/BA,
Utrikesdepartementet/NIS
Utbildningsdepartementet/F
Klimat- och näringslivsdepartementet/E
Strålsäkerhetsmyndigheten

Bilaga till regeringens beslut nr II 28 den 20 december 2023

Adressater:

Barsebäck Kraft AB
Forsmarks Kraftgrupp AB
OKG Aktiebolag
Ringhals AB
Svensk Kärnbränslehantering AB
Vattenfall AB